

***Kształtowanie przestrzeni publicznych
w Rudzie Śląskiej
na przykładzie
wybranych podwórek***

RUDZKA AGENCJA ROZWOJU
"INWESTOR" SP. Z O. O.

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W RUDZIE ŚLĄSKIEJ NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH PODWÓREK

Autorzy publikacji:

Paweł Knop

Katarzyna Wochnik

Piotr Maj

Zdjęcia:

Michał Adamczyk

Adam Chrobok

Rudzka Agencja Rozwoju „INWESTOR” Sp. z o.o.

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej

Towarzystwo Budownictwa Społecznego

Sp. z o. o. w Rudzie Śląskiej

ISBN: 978-83-943092-1-3

© Rudzka Agencja Rozwoju „INWESTOR” Sp. z o.o., grudzień 2020

Przygotowanie, druk i oprawa:

Zakład Poligraficzny „MEWA DRUK”

41-700 Ruda Śląska, ul. Achteleka 2

tel. (32) 340 14 54

e-mail: biuro@mewadruk.com

www.mewadruk.com

Spis treści

I. O rewitalizacji, podwórkach i nie tylko.....	4
II. Potrzeba realizacji. Diagnoza i analiza.....	5
II.1 W wymiarze przestrzennym technicznym.....	5
II.2 W wymiarze społecznym i ekonomicznym	5
II.3 W wymiarze środowiskowym.....	5
III. O projektach, możliwościach i szansach.....	7
IV. O realizacji, efektach i nie tylko	9
IV. 1. Dzielnica Nowy Bytom, Podwórko - ul. Niedurnego 28.....	10
IV. 2. Dzielnica Orzegów, Podwórko - kwartał ulic Hlonda/Bytomskiej/Grunwaldzkiej.....	14
IV. 3. Dzielnica Ruda, Podwórko - ul. Matejki 7,9 - Wesoła - Górnica.....	18
IV. 4. Dzielnica Ruda, Podwórko - ul. Matejki 2-12	22
IV. 5. Dzielnica Ruda, Podwórko - ul. Jana III Sobieskiego	26
IV. 6. Dzielnica Wirek, Podwórko - ul. Dąbrowskiego 7, 9, 11	30
IV. 7. Dzielnica Wirek, Podwórko - zbieg ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia	34
IV. 8. Dzielnica Wirek, Podwórko zbieg ul. Strażackiej 12, ulicy Kałusa 18-28.....	38
IV. 9. Dzielnica Wirek, Podwórko - ul. Sienkiewicza 11, 13, 13a, 13b	42
IV. 10. Dzielnica Wirek, Podwórko - ul. Krasińskiego 20, 22, 22a	46
IV. 11. Dzielnica Nowy Bytom, Podwórko - ul. Podgórze 5-15, Kaufhaus.....	50
V. Partycypacja społeczna	54
VI. Doświadczenie i praktyki.....	56
VI.1 Podwórko na ulicy Sobieskiego III - dzielnica Ruda.....	56
VI.2 Podwórko na kwartale ulic Hlonda/Bytomskiej/Grunwaldzkiej - dzielnica Orzegów.....	59
VI.3 Podwórko na zbiegu ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia - dzielnica Wirek	61
VI.4 Podwórko przy ul. Dąbrowskiego 7, 9, 11 - dzielnica Wirek	63
VI.5 Podwórko przy ul. Krasińskiego 20, 22, 22a - dzielnica Wirek	64
VI.6 Podwórko na ulicy Podgórze 5-15 - dzielnica Nowy Bytom, Kaufhaus	64
VI.7 Dzielnica Ruda	66
VII. Rekomendacje na przyszłość	67

I. O REWITALIZACJI, PODWÓRKACH I NIE TYLKO

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji). Rewitalizacja to proces ponownego przywrócenia do życia zarówno w obszarze infrastruktury oraz czynnika ludzkiego.

Ruda Śląska jest typowym miastem przemysłowym, w którym zachodzą nieustanne procesy restrukturyzacji oraz adaptacji do ciągle zmieniających się warunków społeczno – gospodarczych. Miasto z bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturą budowaną przez dziesiątki, a nawet setki lat dalej pełni funkcję ważnego ośrodka przemysłowego. I nie chodzi tutaj tylko o liczne zakłady przemysłowe, ale przede wszystkim o całe otoczenie związane z gospodarką, położenie, zasoby, a przede wszystkim zasoby ludzkie.

Rewitalizacja rudzkich podwórek to tylko jeden z wielu etapów wskazanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Ruda Śląska do 2030 roku. Miasta Chorzów, Ruda Śląska i Świętochłowice stworzyły koncepcję zagospodarowania obszaru funkcjonalnego w ramach projektu „Miasto 3”. Efektem prac koncepcyjnych był, opracowany przez Instytut Rozwoju Miast z Krakowa „Program renowacji podwórek miasta Ruda Śląska do 2030 roku”, który stał się wyznacznikiem działań rewitalizacyjnych w tym obszarze. Najprościej można określić, że głównym celem jest podwyższanie estetyki i przywracanie funkcji społecznych podwórek. I to się właśnie dzieje.

We wskazanym dokumencie wytypowano 88 podwórek rozumianych również jako przestrzenie międzyblokowe, skwery pomiędzy budynkami wielorodzinnymi itp., wymagających odnowy. Dokonano ich oceny ze względu na występujące problemy techniczne i organizacyjne oraz wstępnie wybrane podwórka zweryfikowano również pod kątem realizacji pilotażowego programu podwórek o właściwej specyfice natężenia i charakterystyki problemów społecznych. W ramach prowadzonych prac wybrano w I etapie 11 podwórek do działań pilotażowych. Zaczęto od najbardziej zdegradowanych i opracowano dla nich koncepcje odnowy.

W tym celu pozyskano środki z Unii Europejskiej oraz rozpoczęto realizację dwóch powiązanych projektów:

Projekt „twardy” tj. „Rewitalizacja wybranych podwórek i skwerów na terenie Miasta Ruda Śląska metodą partycypacyjną – ETAP 1” współfinansowany w ramach poddziałania 10.3.1. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 realizowany przez Miasto Ruda Śląska, którego wykonawcą było Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Projekt „miękki” tj. „Ruda Śląska stawia na podwórka - integracja i aktywizacja społeczno - zawodowa społeczności lokalnych - ETAP 1” współfinansowany w ramach poddziałania 9.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 realizowany przez Rudzką Agencję Rozwoju „INWESTOR” Sp. z o.o.

Wsparcie inwestycyjne projektu „twardego” miało charakter uzupełniający i możliwe było wyłącznie w powiązaniu z działaniami podejmowanymi w ramach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego lub działaniami, których cele są zgodne z celami EFS w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem.

Niniejsze opracowanie powstało na zlecenie Miasta Ruda Śląska i stanowi podsumowanie działań na rzecz renowacji metodą partycypacyjną wybranych podwórek w Rudzie Śląskiej – zarówno w części infrastrukturalnej, jak i społecznej - realizowanej w ramach Programu Renowacji Podwórek. W dokumencie tym zawarto opis realizacji przebiegu projektów wraz ze wskazaniem mocnych i słabych stron oraz doświadczeń.

II. POTRZEBA REALIZACJI. DIAGNOZA I ANALIZA.

Realizacja ww. projektów stała się próbą rozwiązania lub ograniczenia szeregu problemów i dysfunkcji rozpoznanych wśród poszczególnych społeczności i mieszkańców. Najczęściej wymienianymi spośród problemów, które zostały faktycznie zidentyfikowane, stały się następujące kwestie:

II.1 W WYMIARZE PRZESTRZENNYM I TECHNICZNYM:

- brak właściwego odwodnienia terenu powodujący gromadzenie się wody opadowej;
- brak infrastruktury parkingowej oraz odpowiednio utwardzonych dróg dojazdowych;
- brak, zły stan lub nieodpowiednie rozmieszczenie ścieżek i chodników;
- brak wyraźnego wydzielenia poszczególnych funkcji w zależności od grupy użytkowników;
- brak podłączenia do kanalizacji ogólnospławnej utrudniające wykorzystanie przestrzeni;
- zły stan techniczny budynków gospodarczych: garaże, komórki, wiaty śmietnikowe itp.;
- brak lub niewystarczające oświetlenie skutkujące ograniczeniem funkcjonalności i wzrostem zagrożenia;
- zły stan lub brak małej architektury i urządzeń dla dzieci;
- zagrożenie szkodami górniczymi pogarszające stan infrastruktury i substancji mieszkaniowej.

II.2 W WYMIARZE SPOŁECZNYM I EKONOMICZNYM:

- konflikty pomiędzy różnymi grupami użytkowników z powodu braku odpowiednio zaplanowanej przestrzeni;
- brak poczucia bezpieczeństwa z powodu otwartego dostępu z zewnątrz czy złego oświetlenia;
- niskie poczucie estetyki budynków z powodu zaległości remontowych czy wulgarnych napisów na elewacjach;
- bezrobocie, brak aktywności zawodowej, marginalizacja mieszkańców w obszarach zdegradowanych;
- dewastacje, kradzieże, zakłócanie porządku i ciszy nocnej, awantury skutkujące interwencjami służb porządkowych;
- koszty utrzymania podwórek stanowiące dodatkowe obciążenia finansowe gminy czy zarządcy.

II.3 W WYMIARZE ŚRODOWISKOWYM:

- problemy związane z istniejącymi zadrzewieniami grożące odłamaniami w czasie wichury i uszkodzeniem samochodów lub stwarzające zagrożenie dla życia lub zdrowia mieszkańców;
- brak lub złe zagospodarowanie zieleni, zniszczone oraz źle urządzone trawniki i przypadkowe ukwiecenie;
- zalegające odpady i zagrożenie sanitarno-epidemiologiczne;
- nieutwardzone podłoże powodujące zagęszczanie i nieprzepuszczalność gruntu.

Realizacja projektu tzw. „twardego” obejmująca działania w zakresie poprawy jakości przestrzeni i infrastruktury miała na celu likwidację lub ograniczenie intensywności wyżej wymienionych problemów zdiagnozowanych na rudzkich podwórkach. Zaplanowane prace inwestycyjne w ramach poszczególnych podwórek to podstawowe i niezbędne działania w celu przywrócenia i nadania im nowej funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa oraz wyposażenie tych obszarów w urządzenia i instalacje zgodne z normami i obecnymi przepisami.

Efekt realizacji projektu miał zostać wzmocniony poprzez zaangażowanie społeczności lokalnej zamieszkującej w obszarach objętych rewitalizacją. Mieszkańcy tych obszarów uczestniczyli w fazie przygotowania projektu i w realizacji samych działań rewitalizacyjnych.

Punktem wyjścia dla projektu „miękkiego” były natomiast badania diagnostyczne na podstawie analizy Instytutu Rozwoju Miast i Regionów, realizowane w ramach przyjętego Programu Rewitalizacji Miasta Ruda Śląska, na podstawie którego sporządzono lokalną mapę problemów i zasobów. Najistotniejszymi negatywnymi zjawiskami społecznymi, które zidentyfikowano na podwórkach objętych projektem to:

1. Długotrwałe bezrobocie.
2. Uzależnienie od Pomocy Państwa (duża część osób objętych projektem korzysta z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej).
3. Wykluczenia społeczne.
4. Ubóstwo.
5. Wyuczona bezradność.

Działania w projekcie „miękkim” oparte były na 3 filarach:

- aktywizowanie mieszkańców poszczególnych podwórek i łączenie ich w grupy zadaniowe,
- budowanie/rozbudowywanie sieci społecznych, formalnych i nieformalnych, wewnątrz społeczności podwórkowych i wykraczającej poza jej granice,
- włączanie osób poszczególnych podwórek w procesy podejmowania i wdrażania decyzji dotyczących ich i społeczności, w których mieszkają, w szczególności odnoszące się do zmieniających się potrzeb społecznych.

Kapitał społeczny w obszarach zabudowy śródmiejskiej jest bardzo niski, ponieważ mieszkańcy nie deklarują współpracy z jednostkami władzy samorządowej. Liczba organizacji pozarządowych jest również niska. W rzeczywistości podzielonej na mikroobszary podwórek jest on znacznie wyższy, jednak niepubliczny, cichy i niezidentyfikowany.

W zakresie tworzenia więzi społecznych, budowy relacji między mieszkańcami oraz uczenia się „przestrzeni wspólnej”, podwórka posiadają najwięcej atrybutów. Stąd też wynika potrzeba oddolnego podejścia do procesów rewitalizacji. Jeśli mieszkańcy „nauczą” się przebywać, kształtować, budować relacje międzyludzkie, opiekować się przestrzenią najbliższą swojemu miejscu zamieszkania – często pół-prywatną, łatwiej będzie realizować wspólne działania w przestrzeni miejskiej oraz budzić w nich różne interakcje. Projekty infrastrukturalny, jak i miękki, realizowały ww. podejście i inicjatywy oddolne.

III. O PROJEKTACH, MOŻLIWOŚCIACH I SZANSACH

Pozyskanie funduszy zewnętrznych dało możliwości realizacji założeń koncepcyjnych związanych z podwórkami. Można zadać pytanie, czy bez dodatkowego finansowania takie działania w ogóle by się rozpoczęły? Zapewne tak, ale zdecydowanie na mniejszą skalę oraz trwałyby znacznie dłużej.

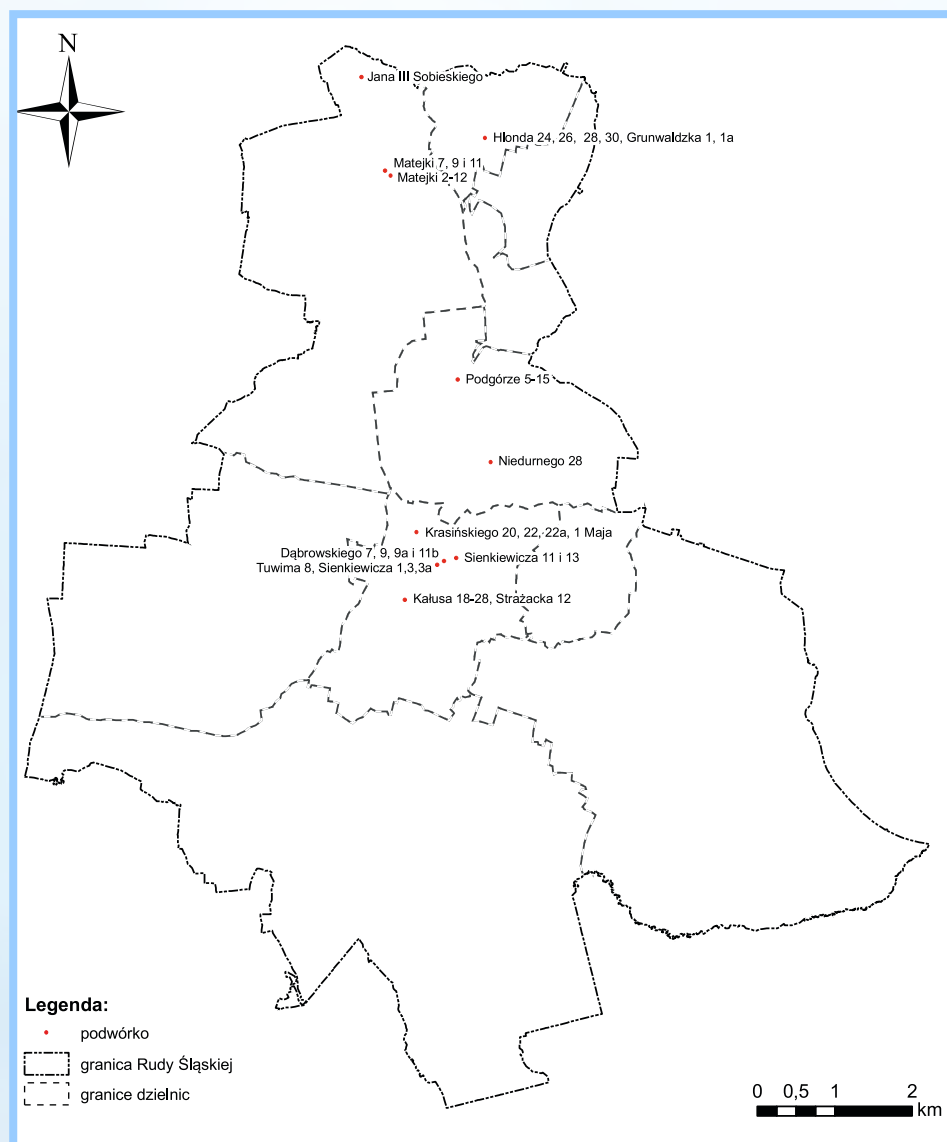
Realizacja projektów charakteryzuje się tym, że zaplanowane działania muszą być określone w czasie. Właśnie to określenie stanowi często dodatkowy bodziec, który wpływa na szybkość i skuteczność reakcji. Ponadto dodatkowe środki finansowe stały się niewątpliwie elementem mającym bezpośrednie przełożenie na ilość i jakość wykonywanych prac. W aspekcie infrastrukturalnym stanowiło to istotne obciążenie budżetu miejskiego, w aspekcie społecznym pozwoliło na zbudowanie koncepcji i realizację działań, które zapewne by się nie pojawiły. Oba projekty realizowane były przy współudziale środków Unii Europejskiej.

Projekt pt. „Rewitalizacja wybranych podwórek i skwerów na terenie Miasta Ruda Śląska metodą partycypacyjną – ETAP 1” współfinansowany w ramach poddziałania 10.3.1. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 realizowany przez Miasto Ruda Śląska. Wartość projektu wyniosła ogółem 7 480 096,05 PLN, w tym dofinansowanie stanowiło

4 513 174,58 PLN. Dofinansowanie Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosiło 4 038 103,56 PLN, a ze środków Budżetu Państwa pochodziła kwota 475 071,02 PLN.

Projekt polegał na zagospodarowaniu przestrzeni miejskich na wybranych 11 podwórkach. W ramach prac inwestycyjnych polegających na renowacji i rewitalizacji podwórek w celu podniesienia jakości przestrzeni wspólnej i aktywizacji społeczności lokalnej.

W ramach projektu realizowany był zakres prac obejmujący roboty dotyczące utwardzenia i odwodnienia terenów, budowy dojazdów, dojazdów, chodni-

„Lokalizacja podwórek na terenie miasta”

ków, miejsc spotkań mieszkańców i placów zabaw z elementami małej architektury, oświetlenia terenu oraz adaptacji i uzupełnienia istniejącej zieleni.

Projekt miał również na celu stworzenie warunków dla ożywienia i odtworzenia więzi lokalnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Istotnym elementem projektu było postawienie na tzw. partycypację społeczną, która przewidywała współpracę mieszkańców w realizacji prac związanych z zagospodarowaniem otoczenia i urządzeniem zieleni.

Projekt „miękkie” tj. „Ruda Śląska stawia na podwórka - integracja i aktywizacja społeczno - zawodowa społeczności lokalnych - ETAP 1” współfinansowany w ramach poddziałania 9.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 realizowany przez Rudzką Agencję Rozwoju „INWESTOR” Sp. z o.o. polegał na aktywizacji społeczno - zawodowej, edukacyjnej i kulturalnej 48 osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym osób z terenów rewitalizowanych miasta Ruda Śląska oraz osób z ich otoczenia (wzmocnienie poczucia tożsamości i spójności lokalnej). Budżet projektu wynosił 819 365,40 PLN, w tym dofinansowanie 778 397,13 PLN. 85% dofinansowania stanowiły środki z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania realizowane w ramach projektu dotyczyły bezpośredniej „pracy z podwórkami” tj. mieszkańcami domów w bezpośrednim sąsiedztwie rewitalizowanych podwórek. Polegały one na animacji lokalnej w zakresie potrzeb zgłaszanych przez beneficjentów projektu oraz organizacji wsparcia w wyznaczonym zakresie. W ramach projektu wypracowano tzw. „Podwórkowe mikroprzedsięwzięcia”, w ramach których mieszkańcy poszczególnych podwórek zgłaszali swoje pomysły na ulepszenie danego zrewitalizowanego podwórka zgodnie ze zgłaszanymi w trakcie działań projektowych potrzebami społeczności lokalnej. W ramach podwórkowych mikroprzedsięwzięć dokonano np. dodatkowe nasadzenia roślin, zamontowano nowe ławki w miejscach wskazanych przez mieszkańców oraz zamontowano bujaki sprężynowe dla dzieci. Działania te cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród społeczności lokalnej i były uzupełnieniem działań infrastrukturalnych realizowanych w ramach projektu inwestycyjnego.

Realizacja projektu „Ruda Śląska stawia na podwórka - integracja i aktywizacja społeczno - zawodowa społeczności lokalnych - ETAP 1” miała na celu wzmocnienie poczucia wspólnotowości i współodpowiedzialności za przestrzeń, w której ci ludzie żyją (współżyją). W ramach projektu zrealizowano również warsztaty liderów lokalnych uwzględniających obszar streetworkingu, pracy ulicznej, organizowania społecznościowego i tematykę liderowania społecznego. W ramach warsztatów wypracowano Programy Aktywności Lokalnej.

Drugą część projektu stanowiły działania związane bezpośrednio z reintegracją społeczno-zawodową mieszkańców obszarów rewitalizowanych. W ramach tych działań beneficjenci projektu uzyskali wsparcie doradcze w zakresie między innymi: prawnym, osobistym, ekonomicznym oraz psychologicznym. Oprócz tego projekt umożliwił uczestnikom udział w kursach zawodowych podnoszących ich kwalifikacje i kompetencje zawodowe oraz warsztaty aktywizacji społecznej podnoszące kompetencje społeczne. Dodatkowo uczestnicy projektu korzystali z usług pośrednika pracy, który pomagał w znalezieniu zatrudnienia.

Celem nadrzędnym projektu była aktywizacja społeczno-zawodowa 48 osób zamieszkujących na terenach rewitalizowanych Miasta Ruda Śląska.

IV. O REALIZACJI, EFEKTACH I NIE TYLKO

Miasto Ruda Śląska wraz z Rudzką Agencją Rozwoju „Inwestor” Sp. z o.o. i Miejskim Przedsiębiorstwem Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. stworzyło kompleksowe projekty rewitalizacji wybranych podwórek i skwerów na terenie Miasta Ruda Śląska metodą partycypacyjną (w zakresie działań infrastrukturalnych i społecznych).

Oba projekty były ze sobą ściśle powiązane poprzez partycypację społeczną – czynne zaangażowanie mieszkańców w zmiany jakie zachodziły na ich małych lokalnych odczynach (podwórkach) podczas realizacji projektów.

W ramach projektu „twardego” wykonano przebudowę podwórek w celu podwyższenia estetyki i przywrócenia ich funkcji społecznych wraz z uporządkowaniem gospodarki ściekowej. Jedenaście podwórek zostało uporządkowanych oraz podzielonych na strefy o różnym sposobie użytkowania przez mieszkańców. Zakres prac został zaplanowany dla każdego podwórka oddzielnie.

IV. 1. DZIELNICA NOWY BYTOM, PODWÓRKO – UL. NIEDURNEGO 28

Położenie

Podwórko znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska, w południowej części dzielnicy Nowy Bytom. Od strony zachodniej jego granicę wyznacza ul. Niedurnego, natomiast od strony północnej stanowi ją ul. Chorzowska. Powierzchnia placu to ok 7,8 a.

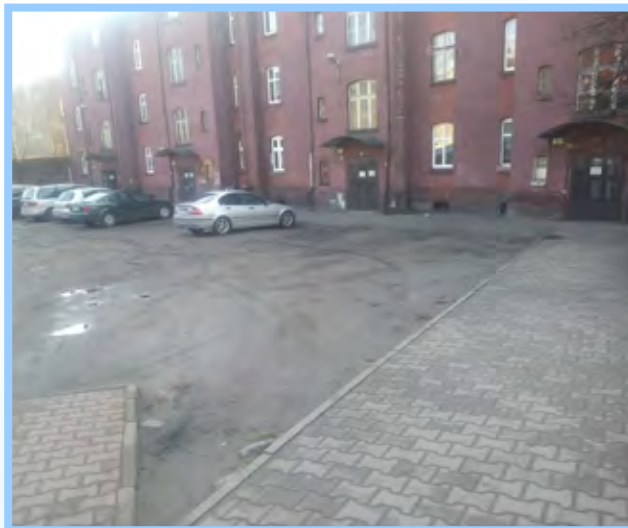
Zakres inwestycji

Wykonanie dojazdów i ich utwardzenie, dojeżdż pieszych, chodników, placu gospodarczego, placu zabaw z ogrodzeniem, miejsca spotkań mieszkańców, elementów małej architektury typu ławki, stoły, koszy. Projekt obejmował również drobne nasadzenia krzewów i pnączy, rabat kwiatowych. Zaplanowano również wykonanie muralu oraz oświetlenia terenu.

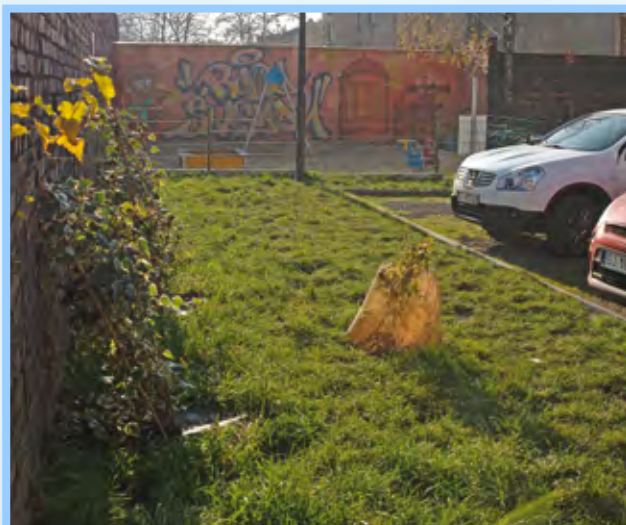

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 2. DZIELNICA ORZEGÓW, PODWÓRKO - KWARTAŁ ULIC HLONDA/BYTOMSKIEJ/GRUNWALDZKIEJ

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w północno wschodniej części Miasta Ruda Śląska w dzielnicy Orzegów. Obszar obejmuje spory plac zlokalizowany pomiędzy ul. Hlonda (24, 26, 28, 30), ul. Grunwaldzką (1, 1A, 5, 7, 9, 11) i ul. Bytomską. Powierzchnia terenu to ok. 56 a.

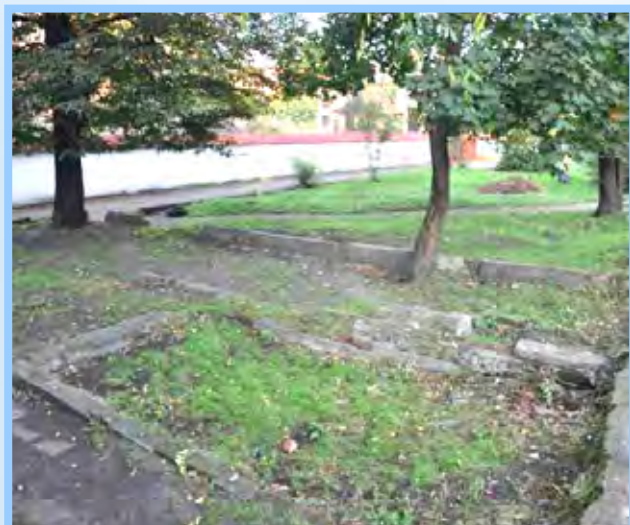
Zakres inwestycji

Przebudowa kolidującej z projektem sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnych i deszczowych, uporządkowanie i makroniwelacja terenu, wykonanie oświetlenia, siłowni, miejsc spotkań mieszkańców, nawierzchni ruchu-szutrowej i chodnikowej, schodów i murków terenowych wydzielenie ogródków mieszkańców oraz nasadzenia drzew, krzewów, łąki kwietnej.

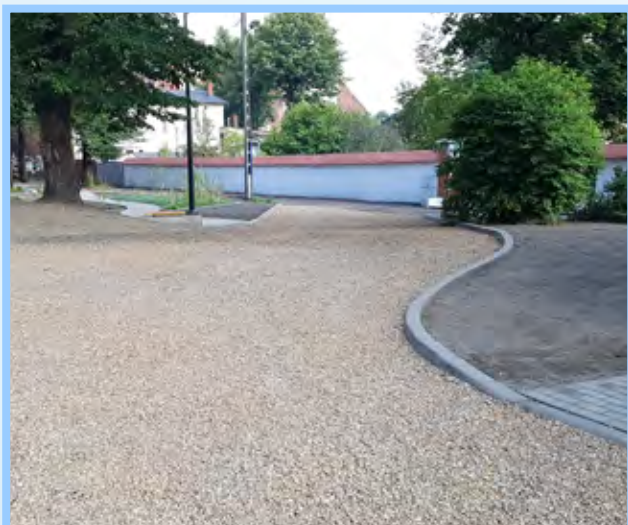
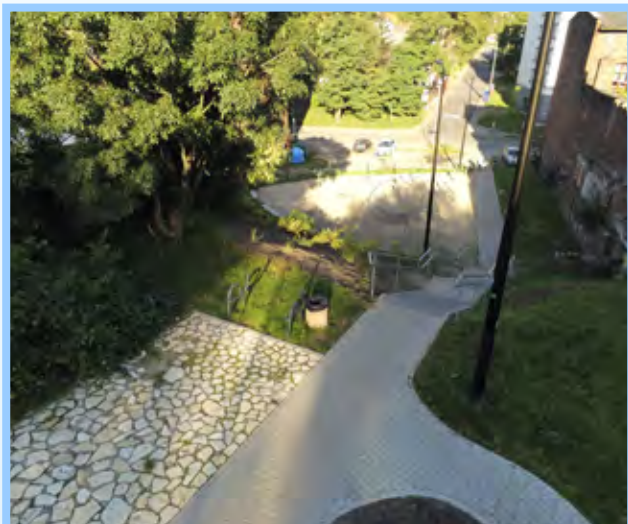

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 3. DZIELNICA RUDA, PODWÓRKO – UL. MATEJKI 7,9 – WESOŁA - GÓRNICZA

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda. Od strony zachodniej ograniczony jest budynkiem przy ul. Matejki 7 oraz 9, od strony wschodniej budynkiem przy ul. Matejki 11, a od strony północnej garażami. Powierzchnia podwórka to ok. 14 a.

Zakres inwestycji

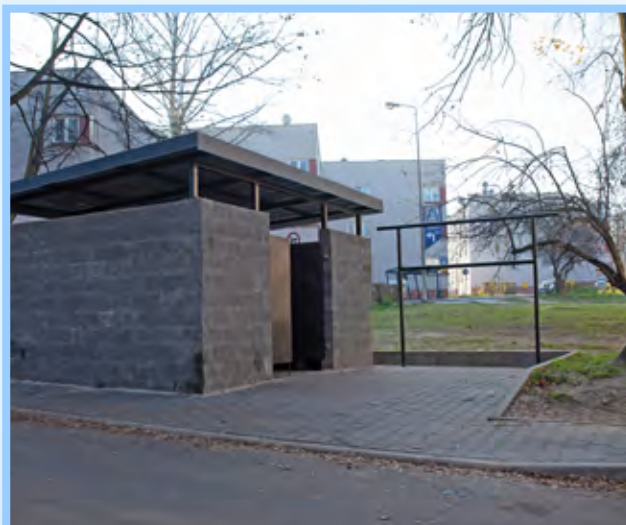
Wykonanie dojazdów, dojść pieszych do budynku, chodników. Wykonanie placów utwardzonych, w tym placu gospodarczego oraz placu zabaw z ogrodzeniem. Stworzenie miejsca spotkań mieszkańców z elementami małej architektury - ławki, stoły, kosze. Zaplanowano również odwodnienie terenu i montaż oświetlenia. Zakres prac obejmował także nasadzenia drzew i krzewów, rabat kwiatowych oraz namalowanie muralu.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 4. DZIELNICA RUDA, PODWÓRKO – UL. MATEJKI 2-12

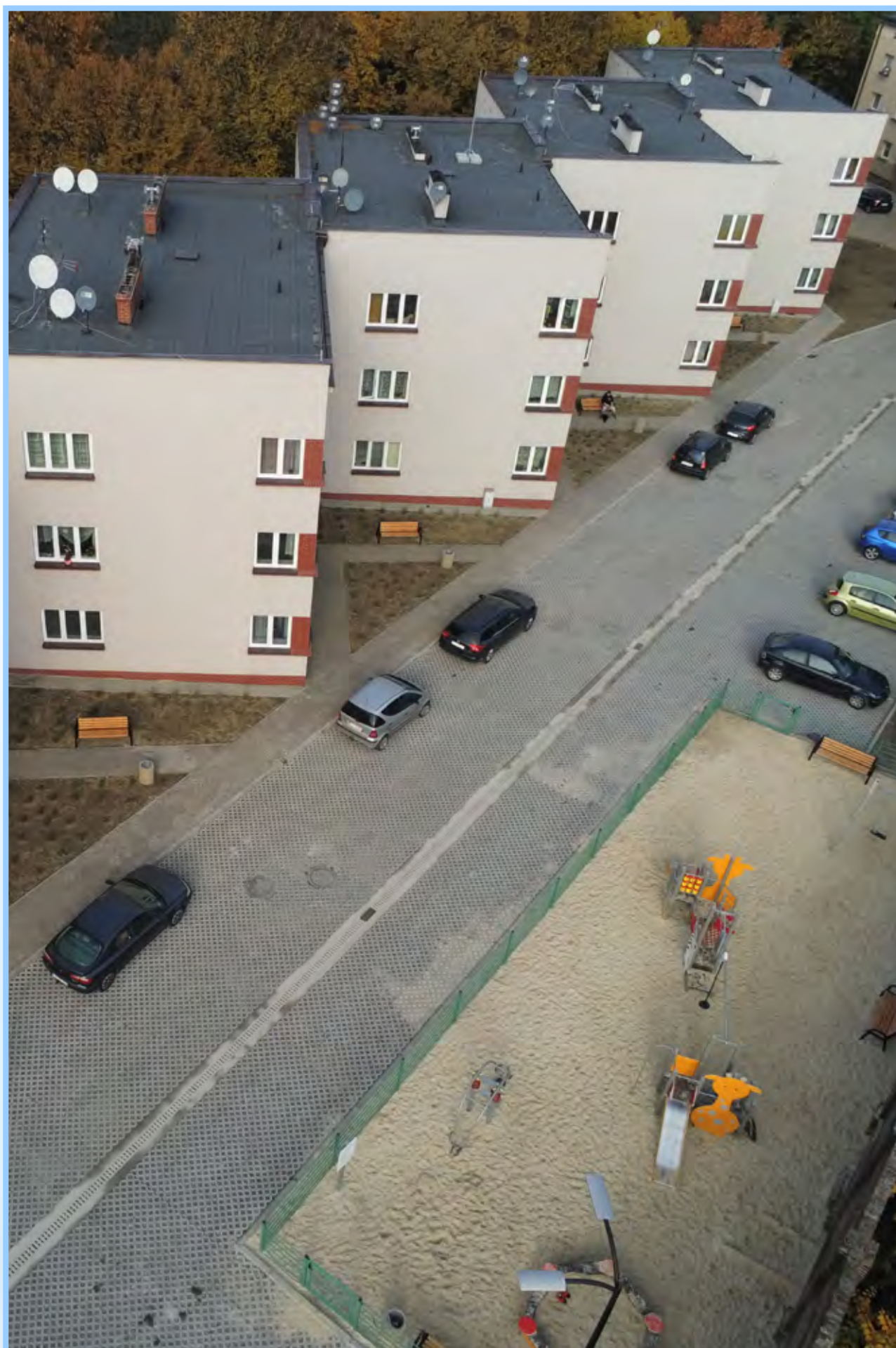
Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w północno- zachodniej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda. Omawiana przestrzeń ograniczona jest od strony zachodniej budynkiem przy Jana Matejki 2-12 oraz od strony wschodniej murem. Powierzchnia podwórka to ok. 32 a.

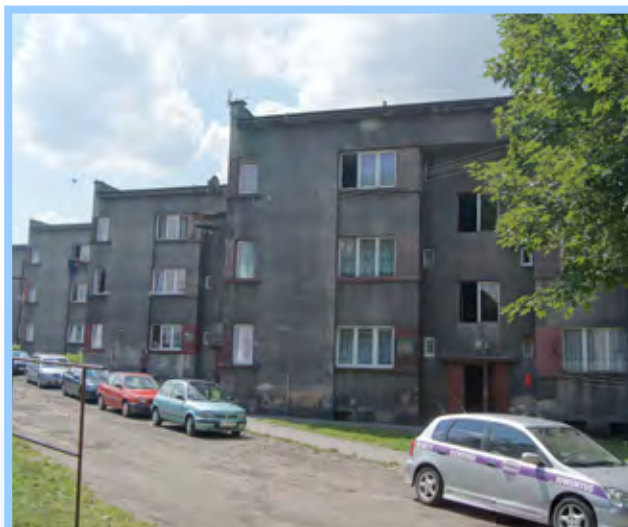

Zakres inwestycji

Przebudowa kolidującej z projektem sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnych i deszczowych, uporządkowanie terenu, makroniwelacja terenu, wykonanie nawierzchni utwardzonych, remontu chodników, placu zabaw, oświetlenia terenu, oczyszczenie muru-ogrodzenia, nasadzenia roślin pachnących, drzew i krzewów. Dodatkowo przeprowadzono termomodernizację budynków mieszkalnych oraz zlikwidowano budynki gospodarcze tzn. chlewiki.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 5. DZIELNICA RUDA, PODWÓRKO – UL. JANA III SOBIESKIEGO

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda, w części zwanej Rudzka Kuźnica. Obejmuje teren pomiędzy ul. Jana III Sobieskiego za miejskim przedszkolem nr 8, a Parkiem im. Jana III Sobieskiego. Powierzchnia analizowanego terenu to ok. 105 a.

Zakres inwestycji

Uporządkowanie i makroniwelacja terenu. Wykonanie sieci oświetlenia, nawierzchni chodników, schodów terenowych. Zaplanowano również naprawę boiska oraz stworzenie nowego placu zabaw, jak też wydzielenie ogródków oraz aranżacji roślinności zielonej, nasadzenia drzew i krzewów.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 6. DZIELNICA WIREK, PODWÓRKO – UL. DĄBROWSKIEGO 7, 9, 11

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w centralnej części miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Obszar obejmuje plac zlokalizowany pomiędzy budynkami przy ul. Dąbrowskiego nr 7, 9, 9A, 11B a boiskiem sportowym klubu „Wawel Wirek”. Powierzchnia terenu to ok. 56 a.

Zakres inwestycji

Przebudowa kolidującej z projektem sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnych i deszczowych, uporządkowanie i makroniwelacja terenu oraz wykonanie nawierzchni utwardzonych. Budowa placu zabaw i miejsca aktywności młodzieży-street workout oraz dwóch miejsc spotkań mieszkańców. Wykonanie oświetlenia, wiaty gospodarczej oraz remont studzienek piwnicznych, murków i schodów terenowych. Dodatkowo zaplanowano nasadzenia drzew, krzewów oraz roślin ozdobnych.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 7. DZIELNICA WIREK, PODWÓRKO - ZBIEG ULIC TUWIMA/SIENKIEWICZA/ODRODZENIA

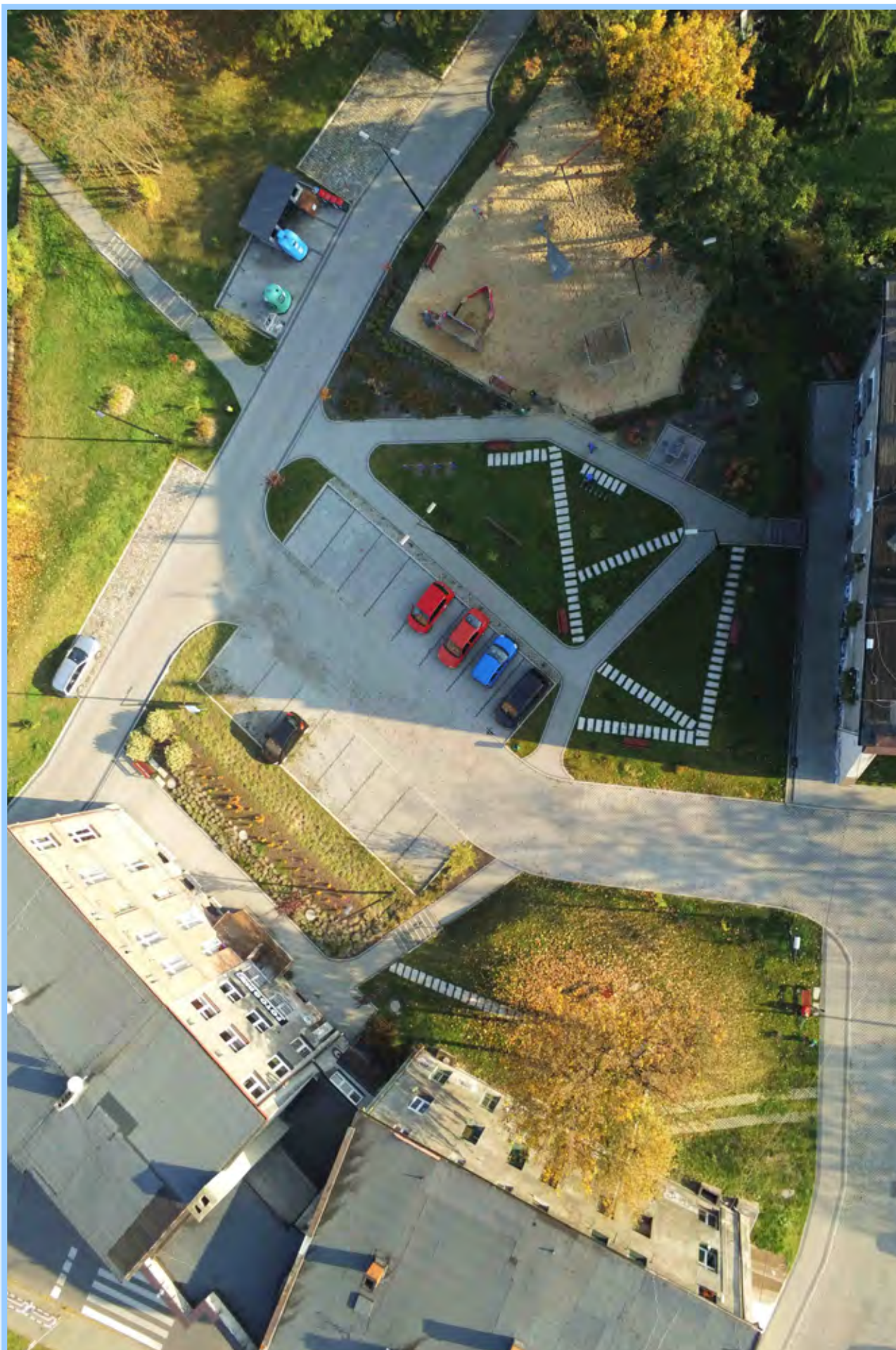
Położenie

Podwórko znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska w dzielnicy Wirek. Od strony południowej granicę placu stanowi ulica J. Tuwima (8) natomiast północno-wschodnią tworzą ulice H. Sienkiewicza (3,1,1A) i Odrodzenia. Powierzchnia podwórka to ok. 52 a.

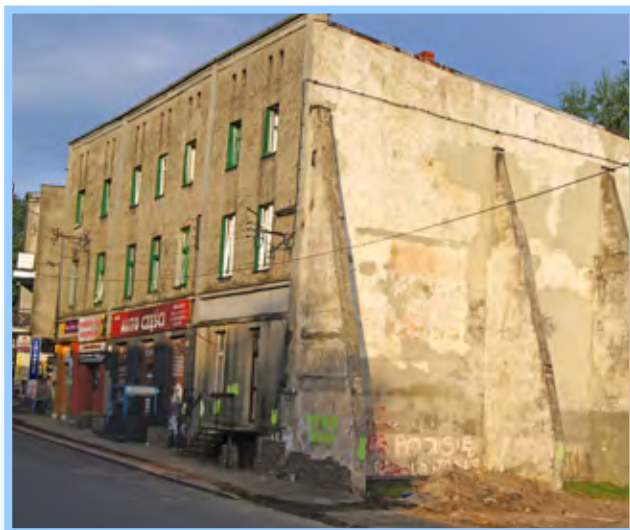

Zakres inwestycji

Przebudowa kolidującej z projektem sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnych i deszczowych, uporządkowanie i makroniwelacja terenu, wykonanie nawierzchni utwardzonych oraz oświetlenia. Wykonanie placu zabaw wraz z miejscami spotkań mieszkańców. Budowa schodów terenowych, wiaty gospodarczej oraz nasadzenia drzew, krzewów, roślin.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 8. DZIELNICA WIREK, PODWÓRKO ZBIEG UL. STRAŻACKIEJ 12, ULICY KAŁUSA 18-28

Położenie

Podwórko położone jest w centralnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Przestrzeń ograniczona jest od strony zachodniej budynkiem przy Kałusa 18-28 oraz od strony wschodniej budynkiem przy ul. Strażackiej 12. Powierzchnia podwórka to ok. 22 a.

Zakres inwestycji

Wykonanie dojazdów i placów utwardzonych, dojeżdż pieszych, chodników oraz placu gospodarczego. Budowa placu zabaw z ogrodzeniem wraz z miejscem spotkań mieszkańców. Montaż elementów małej architektury, w tym ławek, stołów, koszy na śmieci. Wykonanie nasadzeń drzew i krzewów oraz rabat kwiatowych.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 9. DZIELNICA WIREK, PODWÓRKO - UL. SIENKIEWICZA 11, 13, 13A, 13B

Położenie

Podwórko znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska w dzielnicy Wirek. Jest to podwórko typu „studnia”, położone pomiędzy budynkami przy ulicy Sienkiewicza 13 i 11. Powierzchnia podwórka to ok. 2,6 a.

Zakres inwestycji

Wykonanie dojeżdżalnic pieszych, chodników, placów utwardzonych wraz z miejscami spotkań mieszkańców. Montaż elementów małej architektury takiej jak ławki, stoły, kosze, oświetlenie terenu. Nasadzenia małych drzew, krzewów w donicach oraz rabat kwiatowych.

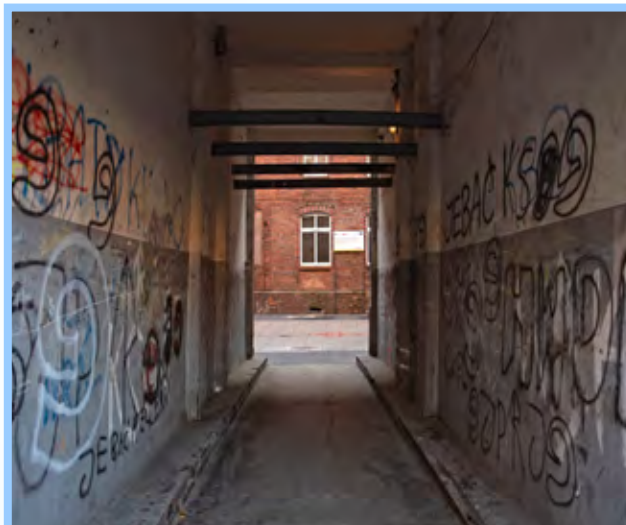

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 10. DZIELNICA WIREK, PODWÓRKO - UL. KRASIŃSKIEGO 20, 22, 22A

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w centralnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Obszar opracowania obejmuje plac zlokalizowany pomiędzy budynkami przy ul. Krasińskiego 20, 22, 22A a ul. 1 Maja. Powierzchnia terenu to ok. 12,9 a.

Zakres inwestycji

Wykonanie dojazdów i placów utwardzonych, dojeżdż pieszych, chodników, placu gospodarczego, odwodnienie i oświetlenie terenu. Dodatkowo wykonanie placu zabaw z wyposażeniem oraz ogrodzeniem. Budowa placu rekreacyjno-sportowego z siłownią zewnętrzną wraz z miejscem spotkań mieszkańców. Montaż elementów małej architektury takiej jak ławki, stoły, kosze. Nasadzenia drzew i krzewów, rabat kwiatowych.

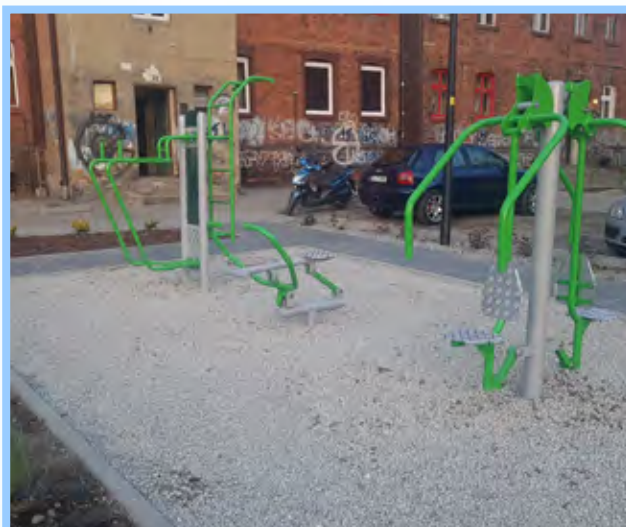

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

IV. 11. DZIELNICA NOWY BYTOM, PODWÓRKO – UL. PODGÓRZE 5-15, KAUFHAUS

Położenie

Podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska (położone blisko centrum) w dzielnicy Nowy Bytom. Omawiana przestrzeń ograniczona jest od strony północno-wschodniej budynkami przy ul. Podgórze, od strony zachodniej przestrzeń ograniczają tory kolejowe. Powierzchnia podwórka to ok. 16 a.

Zakres inwestycji

Utwardzenie terenu, budowa dojazdów i dojeżdż, chodników, placów utwardzonych oraz placów gospodarczych. Wykonanie odwodnienia terenu i oświetlenia terenu. Budowa miejsc spotkań mieszkańców. Wymiana ogrodzenia działki.

Zdjęcia podwórek przed inwestycją

Zdjęcia podwórek po inwestycji

V. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Projektem „miękkim” w zakresie partycypacji społecznych objęto 11 podwórek na terenie miasta Ruda Śląska. Na każdym podwórku realizowane były dwa rodzaje wsparcia:

1. Wsparcie dotyczące integracji rewitalizowanej społeczności, oznaczające współpracę mieszkańców podwórek. Wsparcie przybierało następujące formy:

- a. **kawiarnia obywatelska** - cykliczne spotkania aktywizujące lokalne społeczności wokół działań wynikających z potrzeb mieszkańców rewitalizowanych podwórek w celu wypracowania koncepcji mikroprzedsięwzięć. Spotkania, które odbywały się w ramach kawiarni obywatelskiej zainicjowały współpracę na rzecz przestrzeni wspólnej, zachęciły mieszkańców do eksperymentowania na własnych podwórkach. W trakcie spotkań na większej części podwórek wypracowano koncepcję zagospodarowania fragmentów podwórek (podwórkowe mikroprzedsięwzięcia);
- b. **podwórkowe mikroprzedsięwzięcia** – spełnienie „mikro” potrzeb mieszkańców związanych np. z zakupem sprzętu niezbędnego do utrzymania ogrodu, dodatkowych ławek czy też małej infrastruktury;
- c. **warsztaty liderów lokalnych** – szkolenia mające na celu podniesienie wiedzy i kompetencji osób działających na rzecz środowisk lokalnych, zwiększenie efektywności i profesjonalizmu ich działalności w obszarze swoich małych społeczności;
- d. **Dni Sąsiedzkiej Integracji** – jednodniowe wydarzenia lokalne, pozwalające na poznanie sąsiadów z najbliższego otoczenia, uświadamiające mieszkańcom danych dzielnic, iż mogą stanowić jedną wspólnotę lokalną. Punktem wyjściowym była aktywizacja i integracja dzieci, ich rodziców i opiekunów poprzez udział w zabawach tanecznych, grach i zabawach sportowych. Dni Sąsiedzkiej Integracji odbyły się na 3 rewitalizowanych podwórkach, a w siedzibie Rudzkiej Agencji Rozwoju „INWESTOR” Sp. z o.o. dla wszystkich mieszkańców dzielnicy Ruda;
- e. **praca Podwórkowego Redaktora** – polegająca na redagowaniu podwórkowych informacji. Ogłoszenia dotyczące samopomocy sąsiedzkiej dotyczące drobnych usług między sąsiadami np.: ogłoszenie o pomocy w odrabianiu lekcji z matematyki, czy zrobienia zakupów starszej sąsiadce;
- f. **praca Animatora Lokalnego** – polegająca na współpracy z mieszkańcami podwórek w zakresie sposobu funkcjonowania lokalnej, rewitalizowanej społeczności.

2. Wsparcie dotyczące reintegracji społeczno – zawodowej Uczestników Projektu, mające na celu odbudowę umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym i zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Były to następujące formy wsparcia:

- a. **Warsztaty Aktywizacji Społecznej** – związane z podnoszeniem kompetencji osobistych i społecznych uczestników. Tematyka była związana z komunikacją interpersonalną, efektywnością osobistą, automotywacją i efektywnym poruszaniem się po rynku pracy;
- b. **Szkolenia Zawodowe** – których celem było zdobycie i aktualizacja kwalifikacji bądź kompetencji zawodowych uczestników projektu, korespondujących z bieżącymi potrzebami na rynku pracy. Zakres szkoleń dostosowany był indywidualnie do każdego uczestnika. Przeprowadzono m.in. szkolenia z zakresu spawania, kosmetyki, utrzymania terenów zielonych, obsługi wózków jezdniowych itp;
- c. **Praca z Psychologiem** – polegająca na umacnianiu samoinicjatywy rozwoju osobistego uczestników projektu celem przywrócenia ich do pełnego funkcjonowania społecznego;
- d. **Praca z Doradcą Osobistym** – którego zadaniem było indywidualne wspieranie uczestnika na każdym etapie jego ścieżki aktywizacji społecznej i zawodowej;

- e. **Praca z Pośrednikiem Pracy** – w celu pozyskania informacji o miejscach pracy, przekazania ofert uczestnikom, jak również nawiązaniu współpracy z pracodawcami i udzielenia pomocy przy aplikowaniu na określone stanowiska pracy.

W ww. wsparciu wzięły udział 52 osoby, w tym 27 uzyskało kwalifikacje, a 9 podjęło zatrudnienie.

VI. DOŚWIADCZENIE I PRAKTYKI

Realizowane projekty miały za zadanie włączyć się społeczności lokalnych w proces inwestycyjny. Założeniem partycypacji społecznej było nie tylko działanie konsultacyjne, co miało miejsce przy planowaniu przestrzennym, ale utrzymanie wypracowanych koncepcji poprzez dalszy rozwój. W projekcie „miękkim” założenia te miały zostać osiągnięte poprzez podwórkowe mikroprzedsięwzięcia oraz dni sąsiedzkiej integracji. Te drugie zrealizowane zostały poprzez organizację czterech imprez. Partycypacja społeczna przebiegała w następujący sposób.

VI.1 PODWÓRKO NA ULICY SOBIESKIEGO III – DZIELNICA RUDA

Rudzka Kuźnica – to północna część dzielnicy Ruda w Rudzie Śląskiej. Leży na północ od rzeki Bytomki, granicząc na zachód z Zabrzem i od północy z Bytomiem. Otaczające Kuźnicę warunki przyrodnicze, czyli głównie łąki i pola, czynią z tego miejsca swoistą zieloną enklawę w mieście przemysłowym.

W Rudzkiej Kuźnicy znajdują się trzy ulice: ul. Jana III Sobieskiego, ul. Nad Bytomką i część ulicy Piastowskiej (procesem rewitalizacji została objęta część ulicy Jana III Sobieskiego). To jedno z najpiękniejszych miejsc w mieście o bogatej historii. Jej uroki podziwiał nawet wojsko króla Jana III Sobieskiego. W latach 1812 – 1816 wybudowano tu nowoczesną hutę Cynku „Huta Karol” w owym czasie największa na śląsku i wschodniej Europie. Około 1900 r. została zbudowana przez hrabiego Ballestrema kolonia robotnicza „Rudahammer”. Do dnia dzisiejszego zachowały się wszystkie budynki wchodzące w skład tego osiedla. Mimo urokliwego położenia obszar zniechęcał nieuporządkowaną przestrzenią i niezagospodarowanymi użytkami zielonymi. W proces rewitalizacji zaangażowało się wielu mieszkańców oraz lokalne Stowarzyszenie „Rudzka Kuźnica”. Każda decyzja dotycząca prac ujętych w projektach była konsultowana ze społecznością lokalną.

Mieszkańcy w ramach projektu społecznego wypracowali tzw. mikroprzedsięwzięcia polegające na aranżacji roślinnej obszaru objętego procesem rewitalizacji. Mieszkańcy uatrakcyjnili swoje zielone miejsce wypoczynku zasadzając dodatkowe drzewa, krzewy i byliny. Nie zapomniano również o dzieciach, dla których zamontowano dodatkową huśtawkę.

Mieszkańcy tłumnie brali udział w zorganizowanej w ramach projektu imprezie lokalnej „Dni Sąsiedzkiej Integracji”. Wydarzenie to odbyło się w plenerze, a motywem przewodnim byli piraci. Podczas wydarzenia wykorzystano chustę klanza, linę, piłki, materiały plastyczne. Przeprowadzono konkursy przy pomocy koła fortuny. W trakcie wydarzenia odbyło się malowanie rąk, modelowanie balonów oraz puszczanie baniek mydlanych. Podczas imprezy był zapewniony ciepły posiłek, słodki poczęstunek i napoje.

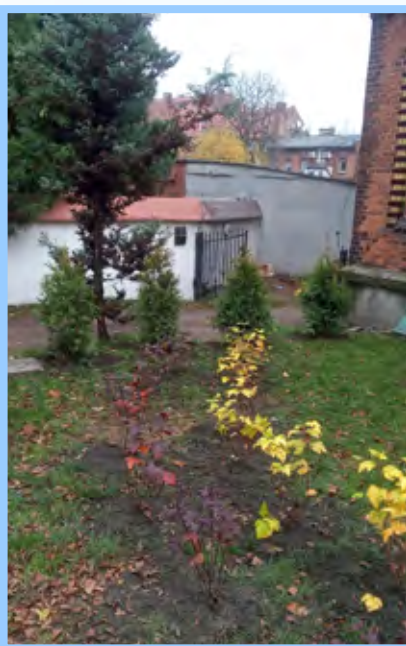
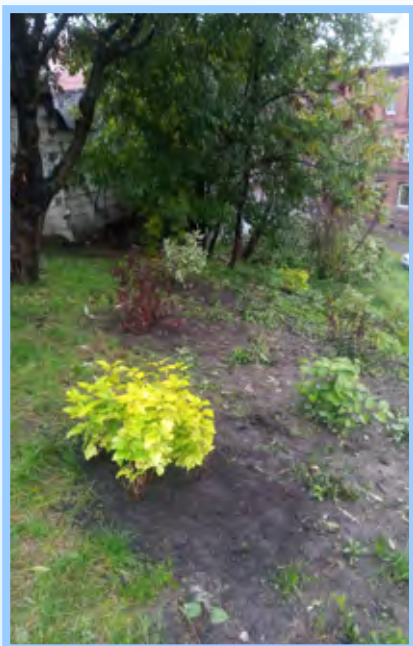
Sukces rewitalizacji tego obszaru pokazuje znaczenie zaangażowania mieszkańców oraz podmiotów trzeciego sektora (stowarzyszeń). Nostalgia oraz kultywowanie tradycji historycznej nie pozwala zapomnieć o tym miejscu. Dzięki ich zaangażowaniu uporządkowano przestrzeń, przywrócono ją do użytkowania.

VI.2 PODWÓRKO NA KWARTALE ULIC HLONDA/BYTOMSKIEJ/GRUNWALDZKIEJ – DZIELNICA ORZEGÓW

Orzegów jest dzielnicą Rudy Śląskiej z ponad 700-letnią historią. Tutaj powstały i działały m.in. kopalnia Orzegów i Koksownia Karol. Okres świetności Orzegowa to przełom XIX i XX wieku. Mimo dużej tradycji dzielnica z biegiem czasu ulegała degradacji. Niska jakość budownictwa powodowała, iż zaczęło dominować budownictwo socjalne. Dzielnica traciła swój dawny blask. Dopiero objęcie dzielnicy rewitalizacją spowodowało powolne odbudowywanie tradycji i kapitału społecznego tej dzielnicy.

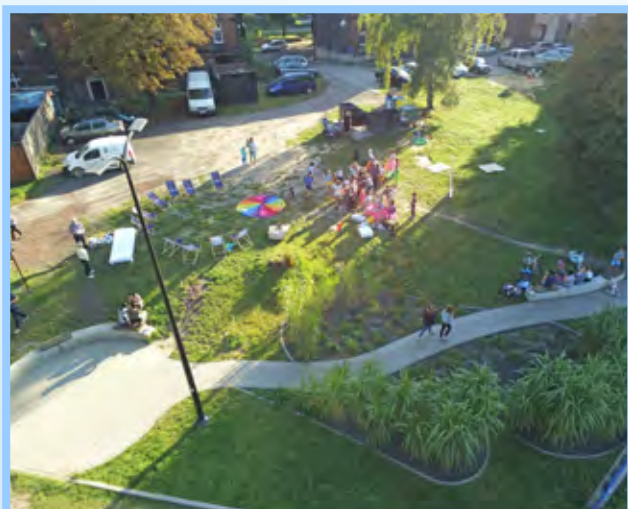
Środowisko „podwórkowe” na zbiegu ulic Hlonda/Bytomskiej/Grunwaldzkiej objęte działaniami projektowymi w początkowej fazie, charakteryzowało się dużą niechęcią do współpracy z instytucjami publicznymi i innymi, oferującymi pomoc. Mieszkańcy często powtarzali, że tutaj nie da się już nic zrobić. Dopiero praca Animatora Lokalnego i zaangażowanie Stowarzyszenia „Nasz Orzegów” skutecznie przywracała wiarę mieszkańcom, że jednak można wiele rzeczy zmienić.

Mieszkańcy zaangażowali się w realizację mikroprzedsięwzięcia polegającego na udekorowaniu swojego podwórka roślinnością. W ramach spotkań mieszkańcy zgłosili potrzebę dokonania dodatkowych nasadzeń roślin wieloletnich na wskazanych przez siebie miejscach na rewitalizowanym podwórku. W ramach projektu zakupiono stosowne rośliny i dokonano ich nasadzenia.

Działania te spowodowały, że mieszkańcy zaczęli dbać o nowe rośliny oraz o całe podwórko, by na co dzień móc spędzać wolny czas w bliskim sąsiedztwie swojego miejsca zamieszkania. Mieszkańcy otrzymali również zestaw podstawowych narzędzi ogrodniczych.

W ramach realizowanego projektu na podwórku przy kwartale ulic Hlonda/Bytomskiej/Grunwaldzkiej odbyły się „Dni Sąsiedzkiej Integracji”. Mieszkańcy czynnie brali udział w imprezie zorganizowanej w ramach projektu integrując swoje środowisko. Liczną grupę stanowiły dzieci, dla których wydarzenie lokalne stanowiło dodatkową atrakcję. Wydarzenie to odbyło się w plenerze, a motywem przewodnim były Hawaje. Podczas wydarzenia wykorzystano materiały plastyczne, chustę klanza, piłki, linę, materiały do gier sprawnościowych. M.in. przeprowadzono gry i zabawy integracyjne oraz każde uczestniczące dziecko otrzymało pamiątkowy magnes oraz nagrody w postaci upominków.

Zmiana jaka wynika z rewitalizacji przestrzeni danego podwórka, w sposób bezpośredni wpływa nie tylko na ogólny wizerunek tego miejsca, ale ma również wpływ na dotychczasowe zachowanie mieszkającej tam ludności. Można zaobserwować zainteresowanie mieszkańców zarówno w zakresie realizowanych prac inwestycyjnych jak również zaangażowanie w pracach związanych z określaniem potrzeb oraz działań mających wpływ na zmieniające się otoczenie. Możliwość ingerowania w planowanie i podejmowanie decyzji co do sposobu nowych np. nasadzeń, dała mieszkańcom poczucie tzw. „ważności” i sprawczości. Uczestnicy projektu podkreślali, że trudno jest zniszczyć to, co się samemu zrobiło.

Dlatego też dbanie o powstałą nową przestrzeń miejską oraz nowego placu zabaw w ramach rewitalizowanego podwórka jest niewątpliwie sukcesem procesu rewitalizacji w zakresie społecznym.

VI.3 PODWÓRKO NA ZBIEGU ULIC TUWIMA/SIENKIEWICZA/ODRODZENIA - DZIELNICA WIREK

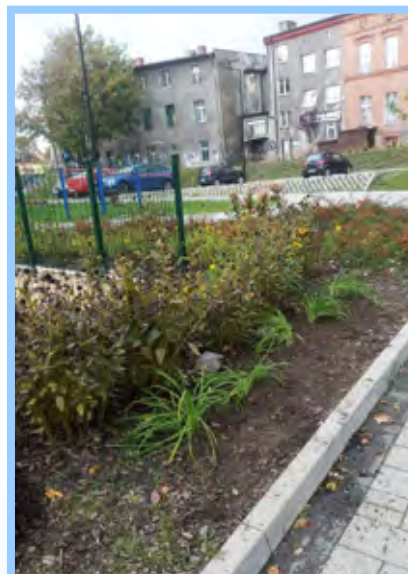
Podwórko na zbiegu ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia leży w dzielnicy Wirek. Dzielnica wzięła swą nazwę z dawnej kolonii hutniczej położonej nad potokiem. Podstawą jej nazwy jest wyraz wir. Dzielnica jest słynna dzięki terenom targowym, gdzie co tydzień mieszkańcy z pobliskich dzielnic mogą zrobić zakupy.

Podwórko objęte rewitalizacją jest podwórką otwartą przestrzennie, co stanowi nie lada problem dla mieszkańców, ponieważ często na tym terenie zbierają się tzw. „imprezowi goście”, stanowiący zagrożenie dla mieszkańców. Mieszkańcy tego podwórka od początku trwania projektów, intensywnie zaangażowali się w działania projektowe zarówno na etapie powstawania samej koncepcji rewitalizacji oraz podczas wykonywanych prac budowlanych jak również w działaniach „miękkich”.

W ramach tzw. mikroprzedsięwzięcia podwórkowego mieszkańcy z przyległych kamienic zaangażowali się w projektowanie dodatkowych działań na terenie nowej przestrzeni. W trakcie spotkań zwrócono uwagę na potrzebę dokonania nowych dodatkowych nasadzeń bylin i krzewów w miejscach wskazanych przez mieszkańców. Między innymi mieszkańcy wskazali konieczność posadzenia 30 szt. drzew zimozielonych w celu stworzenia naturalnego „zielonego odgrodzienia” oraz montażu dwóch paneli ogrodowych zasłaniających przyległą nieruchomość. Uczestnicy projektu brali również udział w samych pracach ogrodniczo-pielegnacyjnych, a w czasie upałów podlewali zasadzone rabaty kwiatowe.

Prace rewitalizacyjne w sposób spektakularny zmieniły wygląd opisywanej przestrzeni. Podwórko przy zbiegu ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia należało do jednego z większych podwórek jaki podlegał pracom inwestycyjnym. Poprzez udział w różnego rodzaju działaniach projektowych mieszkańców oraz ludności zamieszkującej na terenach rewitalizowanych można powiedzieć, iż cel projektu w zakresie partycypacji społecznej został osiągnięty.

Pozytywną zmianą jaką można zaobserwować w ramach realizowanych projektów jest fakt zaangażowania się społeczności lokalnych w różne działania jakie miały miejsce na rewitalizowanym podwórku. Dbanie o zainstalowaną małą architekturę ogrodową i miejską oraz o drzewa i krzewy jest pozytywną zmianą społeczną. To jest „nasze podwórko” – mówili mieszkańcy.

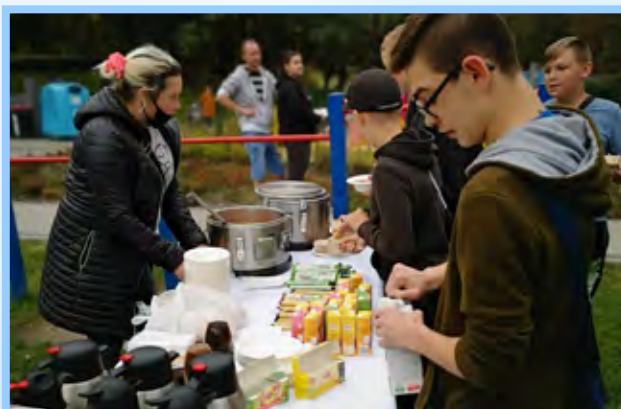
Wszyscy zwracali uwagę na ogromną zmianę wizualną zrewitalizowanej przestrzeni miejskiej oraz poprawę komunikacji, a tym samym jakości życia. Powstały nowy plac zaspokoił zgłaszaną w trakcie konsultacji społecznych potrzebę mieszkańców. Budowa nowych parkingów wraz z ciągami komunikacyjnymi oraz estetycznych śmietników w sposób zdecydowany poprawiła jakość życia oraz spowodowała, iż zmienia się przestrzeń miejska, ta zdegradowana i zaniedbana.

Zwrócono również uwagę na konieczność przeprowadzenia prac remontowych związanych z termomodernizacją zlokalizowanych tam budynków lub ich renowację w przypadku obiektów objętych nadzorem konserwatora zabytków.

Sukces rewitalizacji tego podwórka jest wynikiem konsolidacji i zaangażowania mieszkańców w swoją małą lokalną ojczyznę.

Na omawianym podwórku odbyły się również „Dni Sąsiedzkiej Integracji”, gdzie społeczność lokalna brała czynny udział. W trakcie tego spotkania podsumowano zarówno realizację projektu inwestycyjnego jak również oceniono wykonane prace w ramach projektu miękkiego związanego z nowymi nasadzeniami roślin na odnowionej przestrzeni zielonej skwerów i rabat. Mieszkańcy mogli ocenić efekty swojej pracy oraz słuszność podjętych decyzji. Wydarzenie odbyło się w plenerze i motywem przewodnim były Hawaje.

Podczas wydarzenia wykorzystano chustę klanza, materiały plastyczne, linę, piłki, materiały do gier sprawnościowych. W trakcie wydarzenia odbywały się liczne konkursy i zabawy integracyjne.

VI.4 PODWÓRKO PRZY UL. DĄBROWSKIEGO 7, 9, 11 - DZIELNICA WIREK

Kolejnym podwórkiem w dzielnicy Rudy Śląskiej - Wirek, którego mieszkańcy brali czynny udział w projekcie społecznym w ramach tzw. podwórkowego mikroprzedsięwzięcia było **podwórkko przy ul. Dąbrowskiego 7, 9, 11**.

Mieszkańcy w trakcie spotkań z lokalnym animatorem wypracowali wspólne stanowisko związane z potrzebą zakupu i nasadzeniem drzew, krzewów oraz bylin na wskazanych klombach oraz miejscach zielonych powstałych w ramach projektu inwestycyjnego. Nowe rośliny stanowiły uzupełnienie już istniejących nasadzeń lub tworzyły nowe klomby na trawniku. Mieszkańcy zwrócili uwagę również na konieczność zagospodarowania skarpy wzdłuż budynku obsadzając ją bylinami.

Odnowione 2 budynki w obrębie wskazanych podwórek wraz z rewitalizacją samego podwórka w sposób zdecydowany zmieniły oblicze tej przestrzeni publicznej oraz sprawiły, że partycypacja społeczna zadziałała i była widoczna.

VI.5 PODWÓRKO PRZY UL. KRASIŃSKIEGO 20, 22, 22A - DZIELNICA WIREK

Podwórko przy ul. Krasińskiego 20, 22, 22a, gdzie mieszkańcy wskazali potrzebę uzupełnienia nasadzeń roślin na wskazanych miejscach w celu jeszcze lepszego wykorzystania przestrzeni oraz spotęgowania pozytywnego odbioru wizualnego projektu inwestycyjnego. Należy zwrócić uwagę, iż mieszkańcom zależało na pozytywnym odbiorze zrewitalizowanej przestrzeni wzdłuż budynku (który wymaga prac inwestycyjnych w przyszłości aby w pełni zakończyć proces rewitalizacji) między innymi ze względu na sąsiedztwo budynku nowo powstałego McDonald's.

Partycypacja społeczna jaka miała miejsce na opisywanym podwórku w sposób jednoznaczny wskazała na wzrost świadomości społecznej oraz wzmocniła lokalną społeczność. Po raz kolejny zauważono zainteresowanie oraz dbałość o nową przestrzeń oraz „moje podwórko”.

VI.6 PODWÓRKO NA ULICY PODGÓRZE 5-15 - DZIELNICA NOWY BYTOM, KAUFHAUS

Podwórko przy ulicy Podgórze 5 -15 umiejscowione jest na osiedlu Kaufhaus, na zabytkowym osiedlu robotniczym położonym na granicy dwóch przemysłowych dzielnic Rudy Śląskiej: Nowego Bytomia i Chebia. Osiedle zostało wybudowane dla pracowników huty „Pokój”, powstałej w 1840 roku.

W XXI wieku w wyniku procesów restrukturyzacji, osiedle, które tętniło życiem stało się jednym z centrów wykluczenia społecznego. Mieszkańcy dzielnicy Rudy Śląskiej - Nowy Bytom niejednokrotnie przyznawali, że po zmroku robi się tu naprawdę niebezpiecznie i trzeba mieć wiele odwagi, by np. wyjść choćby z psem na spacer.

Realizacja projektu społecznego i objęcie nim jednego z podwórek na Kaufhausie stało się jednym z elementów przywracania funkcjonalności i zmiany reputacji tego miejsca.

Animator Lokalny działający w tym obszarze najpierw musiał zdobyć zaufanie mieszkańców, aby mógł z nimi współpracować. Prowadzone działania projektowe mające na celu z jednej strony integrację samych mieszkańców, jak również ewentualną zmianę ich sytuacji społecznej lub ekonomicznej wymagały dużego nakładu pracy z obu stron.

W ramach prowadzonych spotkań z mieszkańcami wypracowano w ramach tzw. podwórkowego mikropodsięwzięcia potrzebę zainstalowania dodatkowych koszy na śmieci w celu wyeliminowania złych nawyków związanych z wyrzucaniem śmieci wokół budynku. Zmiana jaka dokonała się w świadomości mieszkańców po rewitalizacji podwórka przy ul. Podgórze 5-15 spowodowała potrzebę utrzymania czystości i dbania o nowe miejsca przestrzeni publicznej. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na brak ławki do siedzenia. Projekt umożliwił zakup i montaż zarówno koszy na śmieci, jak i ławki.

Sukces rewitalizacji tego podwórka polega na tym, iż opinia niebezpiecznego podwórka powoli zanika. Podwórko to jest coraz lepiej monitorowane, a w okolicy zaczyna się tworzyć coraz więcej inwestycji, które nie powstałyby tu, gdyby nie wiara ludzi w możliwość dokonania jakichkolwiek zmian.

Potrzeby i problemy mieszkańców każdego z podwórek były inne. Wspólnym mianownikiem jaki zaobserwowano jest zaangażowanie się w procesy decydowania o braniu czynnego udziału w pracach związanych z działaniami zarówno inwestycyjnymi, jak i społecznymi.

VI.7 DZIELNICA RUDA

W dzielnicy Ruda „Dni Sąsiedzkiej Integracji” odbyły się inaczej niż na pozostałych podwórkach. Było to jedyne wydarzenie odbywające się zimą w pomieszczeniu (w siedzibie Rudzkiej Agencji Rozwoju „INWESTOR”). Wykorzystano okres i charakter mikołajkowy. Okoliczni mieszkańcy tłumnie przybywali z dziećmi. Dla dzieci była zorganizowana zabawa, dorośli natomiast uczestniczyli w konsultacjach z realizatorami projektu w zakresie planowanych przedsięwzięć.

VII. REKOMENDACJE NA PRZYSZŁOŚĆ

Realizowane projekty okazały się projektami pilotażowymi na terenie miasta Ruda Śląska. Należy zaznaczyć, iż do realizacji wytypowano te najbardziej zdegradowane podwórka, tym samym najtrudniejsze do realizacji zarówno pod kątem inwestycyjnym, jak również społecznym. Z perspektywy czasu można powiedzieć, iż nie było łatwo i nie każde działanie przebiegało zgodnie z planem – w szczególności w aspekcie „miękkim”.

Mówiąc o realizacji projektów trzeba się odnieść do długich lat zaniedbań w kwestiach infrastrukturalnych podwórek, jak i mentalnych (społecznych) u osób mieszkających w ich pobliżu. Brak zaufania do instytucji publicznych, brak poszanowania do mienia publicznego, życiowa bezradność prowadzi do pogłębiającej się patologii. Nie sposób jednak naprawić wszystko w dwa lata. Oba projekty były praktycznie pilotażowe. Ich realizacja stała się punktem wyjścia do kolejnych przyszłych działań. Co więc było słabą stroną? Podczas realizacji ww. projektów występowały różnego rodzaju trudności.

Wśród nich można wymienić najważniejsze:

1. Rewitalizacja podwórek, czyli przestrzeni publicznej, wśród mieszkańców wstępnie traktowana była jako zło konieczne, narzucone z góry. Pierwszym, najczęściej zadawanym pytaniem było: dlaczego zabieracie się za podwórka, gdy u nas trzeba wymienić drzwi wejściowe, domofon, oświetlenie na klatce schodowej, okna lub odnowić klatkę schodową itp. Społeczność lokalna miała inne priorytety, które wynikały z bezpośrednich, indywidualnych potrzeb tu i teraz. Pomysł renowacji podwórek był traktowany jako coś dobrego, ale niekoniecznie potrzebnego.
2. Konflikty sąsiedzkie. Rzecz, której nie da się uniknąć. Na niektórych podwórkach zauważalne były konflikty między poszczególnymi klatkami budynków, jak i poszczególnymi rodzinami. Wpływało to, w niemałym stopniu, na przebieg konsultacji społecznych oraz dalszą współpracę. Dopiero zauważalne efekty renowacji przestrzeni podwórek pozwalały spoić mieszkańców poprzez uświadomienie, że właśnie dzieje się coś dobrego dla wszystkich.
3. Początkowe małe zaangażowanie mieszkańców. Trzeba zaznaczyć, że rewitalizowane podwórka w znacznym stopniu stanowiły swoiste wyspy na osiedlach. Mieszkańcy z bardzo dużą nieufnością podchodzili do nieznajomych (realizatorów projektów). Dopiero wstępne „obeznajanie” po którymś z kolei spotkaniu przynosiło efekty w postaci chęci podjęcia rozmów. Z nieocenioną pomocą przyszli administratorzy budynków znani przez mieszkańców. Pozwolili oni na „wprowadzenie” osób z zewnątrz, a tym samym możliwość podjęcia działań społecznych.
4. Duża nieufność do instytucji. Należy podkreślić, że część mieszkańców, choć w dużej mierze korzystający z benefitów socjalnych, traktowali realizatorów jako „kolejnych urzędników robiących niezrozumiałe i niepotrzebne dla nich rzeczy”. Tutaj warto wspomnieć, że przez tę nieufność nie można było stwierdzić, czy na danym terenie działają różnego rodzaju instytucje pomocowe jak fundacje, czy stowarzyszenia. Wiele osób korzystało z pomocy, jednak nie byli w stanie powiedzieć, kto im jej udziela i dlaczego. Wiąże się to również z brakiem zaangażowania w życie lokalne. Z wyjątkiem rudzkiej Kuźnicy, czyli enklawy położonej na obrzeżach miasta, gdzie zaangażowanie mieszkańców oraz lokalnego stowarzyszenia w sprawy rewitalizacji podwórek było wręcz imponujące.

W ramach projektu „twardego” tj. **„Rewitalizacja wybranych podwórek i skwerów na terenie Miasta Ruda Śląska metodą partycypacyjną – ETAP 1”** zrewitalizowano pod kątem infrastrukturalnym 11 podwórek, nadając im nowocześnie zaprojektowany obszar przestrzeni publicznej uwzględniający potrzeby swoich mieszkańców. Inwestycje te w trwały sposób wpisały się w miejski krajobraz

i wyróżniają się na tle innych przestrzeni miejskich. Stały się widoczne i cieszą zarówno mieszkańców ww. podwórek jak również innych mieszkańców miasta i aglomeracji.

W sensie społecznym nie można mówić o całkowitym sukcesie. Zaznaczyć należy, że poczynione działania stanowią podwaliny do dalszej pracy w obszarze społecznej rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięć stanowi najlepszą rekomendację zarówno dla instytucji gminnych odpowiedzialnych za infrastrukturę, jak i organizacji pozarządowych, których celem jest aktywizacja lokalnych społeczności. Kolejne, podobne działania, będzie można znacznie prościej przeprowadzić poprzez wskazanie konkretnych i dobrych przykładów. Na ile to będzie trwałe? Nie wiadomo. Na razie mieszkańcy sami pilnują i pielęgnują podwórka. Dlatego projekty zaszczyliły w społecznościach lokalnych wspólną potrzebę dbania o przestrzeń wokół. I to już jest ogromny postęp.

Projekt „twardy” przebiegł bez większych zakłóceń. Oczywiście zdarzały się przypadki opóźnień z powodu np. złej pogody, jednak wszystko zostało zrealizowane w terminie.

Realizacja projektu „miękkiego” również nie sprawiała większych kłopotów, jednak z perspektywy czasu można powiedzieć, że kolejność działań mogła zostać zaplanowana inaczej. Okazało się, że kluczowym działaniem okazała się organizacja „Dni Sąsiedzkiej Integracji”. Dzięki nim społeczności lokalne wyszły na zewnątrz, integrowały się, zapoznawały. A były to działania realizowane pod koniec projektu. Gdyby zostały zrealizowane na początku – w szczególności na podwórkach przed rewitalizacją – można by było liczyć na większe zaangażowanie mieszkańców w trakcie rewitalizacji.

Wniosek jest zatem bardzo prosty. Takie projekty warto realizować, szczególnie, że szlaki zostały przetarte, a efekty są i będą doceniane przez mieszkańców Rudy Śląskiej i nie tylko.

RUDZKA AGENCJA ROZWOJU
"INWESTOR" SP. Z O.O.

ul. Wolności 6, 41-700 Ruda Śląska
Tel. (32) 248-77-86;
sekretariat@rarinwestor.pl; www.rarinwestor.pl

Rudzka Agencja Rozwoju INWESTOR Sp. z o.o. jako instytucja otoczenia biznesu powstała pod koniec 1996 r. na podstawie Kontraktu Regionalnego – umowy społecznej zawartej przez przeszło 60 największych organizacji i instytucji z województwa z Rządem RP celem rozwoju regionu.

Od początku funkcjonowania swoją działalność RAR zaczęła koncentrować na szeroko pojętym rozwoju lokalnym i regionalnym, w szczególności na budowaniu potencjału społeczno – gospodarczego regionu. Swoją aktywność RAR opiera na realizacji działań z zakresu m.in.:

- inicjowania i organizowania przedsięwzięć wspierających rozwój istniejących oraz powstawania nowych MŚP w regionie,
- udzielania pożyczek dla MŚP na inwestycje przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności,
- aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- świadczenia szeroko pojętych usług doradczych i szkoleniowych, w szczególności dla podmiotów gospodarczych, osób pozostających bez pracy oraz prowadzących bądź zamierzających uruchomić własną działalność gospodarczą.

„Publikacja zrealizowana na zlecenie Miasta Ruda Śląska”

ISBN: 978-83-943092-1-3